

ONU BELLA TÄHESTIK

Draamateater

Kertu Moppel

ONU BELLA TÄHESTIK

2023

kaks vaatust

Lavastaja → KERTU MOPPEL

Kunstnik → ARTHUR ARULA

Valgus- ja videokunstnik → ROMMI RUTTAS

Helikujundaja → LAURI KALDOJA

Koreograaf → MÄRT AGU
(Tallinna Tantsuakadeemia)

Etenduse juht → JOHANNES TAMMSALU

Esietendus 10. augustil 2023
Noblessneri valukoja Nobeli saalis

OSADES

TÕNIS NIINEMETS

HILJE MUREL

INGA SALURAND

KARMO NIGULA

LAURI KALDOJA

JÜRI TIIDUS

IVO UUKKIVI

ANNE TÜRNPÜ

(Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia)

LIISA PULK

JOHANNES TAMMSALU

ERET KUUSK

4 MARIBEL LASN

Bänd → Ahto Abner (löökpillid),
Marvin Mitt (kitarrid), Indrek Mällo (basskitarr),
Kristjan-Robert Rebane (klahvpillid)

TÄHESTIK

Sõnad Onu Bella, viis J. S. Bach ; seadnud C. Ricanek, A. Monn, A. Lear

See on minu tähestik.

Aeg läheb edasi ja paljud asjad
muutuvad me kiires elus.

Aga see tähestik on mõeldud lastele.
Ning ta kindlasti kergendab lugema õppimist.

Loomulikult on igal sõnal oma tähendus.
Kui sa õpid kõik sõnad pähe ja jätad meelde,
siis saad sa tähestiku selgeks.

Nii, selline ta on:

A – see on leivaisa Aarne

B-ga kirjutame Bella ning Bach

C – see võõrapärane *cinzano* ja *canoue*

D on striptiisitar Donna-Anna

ja E elevandipeer

F – Fiat 127

ning loomulikult G-ga kirjutatakse GIN

H on Hansa viin: see meeles pea

ning I on naiste- ja söögiisu

joomine ja jobu on ju J-ga

K – kuusk kasvab

L – lõbumaja lähedal

M – see on Mersu ja üks ropp sõna

ning N on naised ja veel üks ropp sõna

loomulikult O-ga kirjutatakse onakas

ning P-ga palju roppe sõnu olemas

Q – ta kõlab nagu onu Q

ja R on reinuvader rebane

S on kindlapeale seks

nagu T viib mõtted tinale ja toonikule

ja U ikka uranismile

V-ga algab sõna viin

ja Õ-ga loomulikult õlu

Ä sa hüüa, kui astud ämbrisse

ja Ö, kui naudid ööelu

ja lõpuks Ü-ga kirjutab härra Jörberg oma eesnime

Ning olekski nagu kõik ja tähestik on nagu lipsti selge.

TRIKSTER

Anne Tärnpu

Trikster – määramatuse ja juhuslikkuse sümbol, ambivalentne *jackass*, piiritu piiridel kõikuja, kes muudab piirid horisondiks, sakraalse maaletooja, püha ja püha rüvetaja, kõikjal kodus ja võõras, groteskne oma tegutsemises ja välimuses, sündmuste käimalükkaja, kosmiliste protsesside inimese isiklikeks elamusteks muutja, petja ja petetu, inimeste ja jumalate õpetaja ja tüssaja, kreaatiivsuse ja mängimise kehastus – kuidas seesugust lavastajaga võrrelda? Kuidas seesugust üldse määratleda ja piiritleda? Defineerida? Teisalt just traditsioonilist elulaadi ja pärimuslikku kultuuri kandvatel rahvastel (kellega kokku puutudes triksteri mõiste üldse tekkis) on trikster normi ja traditsiooni looja ja hoidja. See triksteri funktsioon jääb euroopaliku kultuuri paradigmas tihti peale märkamata.

Ülima sihi/metasihi saavutamine nõuab alati uut, ootamatut, mittestandardset lahenduskäiku/otsust, kusjuures enamasti vastupidiselt käibel olnud skeemide radadele/käitumistele. Ülima sihi saavutamine, kuigi vajalik kollektiivile, ei toimu siiski läbi kollektiivi, vaid läbi indiviidi, kes eristub kollektiivist oma käitumis- ja suhtumismustrite poolest, läbi omalaadse *kangelase*, kes asub kollektiivist väljaspool (või on mõnes mõttes isoleeritud, isegi asotsiaalne), ja kellele on omane eristuv käitumislaid ning ka eristuv psüühiline struktuur. Olemuslik on, et niisuguse kangelase eristumist teadvustatakse nii igapäevastes situatsioonides (orb, vanatüdruk, nõid) kui ka mütopoeetilise teksti sees/raames. Tõepoolest on triksteri käitumine *tugevates* (võimalusterohketes, ohu-, võtme-) situatsioonides alati teistsugune võrreldes tavainimeste, tavakangelaste

käitumisega (mille määratleb kollektiivse käitumise matriits indiviidile). Niisugune *teistsugusus*, mida tajutakse normirikkumisena, mida ei õigusta iialgi nn *tervemõistuslik* käsitus, on vaadeldav ka kui käitumuslik paradoks (mida kloun kasutab/matkeb, aga ei tekita!). Ühelt poolt puudutab triksteri käitumine igaühte, teisalt aga seob sündmusi ja inimesi nn teispoolisusega, teistsugususega, millesse ta kuulub. Triksteri ilmumine tähistab punkti, kus personaalne ja transtsendentaalne saavad kokku.

„Trikster loomas maailma ja iseennast”.
Doktoritöö. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
lavakunstikool, 2011.

Foto: Verner Puhm,
Eesti Päevaleht

ONU BELLA

**Onu Bella, kodanikunimega Igor Maasik
(kuni 1989 Maksimov): 19. september 1961 –
1. mai 2018.**

Bellaks on lähedased, sugulased ja väga head tuttavad kutsunud mind juba lapsepõlvest. Ma ei mäleta täpselt nime saamislugu – kas pärines see lasteraamatust või -ajakirjast –, küll aga mäletan, et mulle meeldis selle kõla ning ma palusin pere-liikmetel end edaspidi nii kutsuda. Vend Ennu tütar Maris hakkas minuga suheldes kasutama nime ees sõna „onu“, sest seda ma talle ju olen.

Onu Bella „Dekameron“

*Maksimovi perekonnanime kandsin kuni 1989. aastani, mil kirjutasin Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi omaaegsele esimehele seltsimees Arnold Rüütlile, et soovin saada ema perekonna-
nime Maasik. Tõin põhjenduseks väite, et Igor Maksimovi nime kannab venekeelse Vabadus-
raadio üks diktor ning ma ei soovi olla nimekaim
nõukogudevastase agitatsiooni ja propaganda
hääletoruga. Seltsimees Rüütel rahuldaski mu pal-
ve ning aastaid hiljem õnnestus mul teda heateo
eest tänada, kui ta tuli avama Türi lillelaata.*

Onu Bella „Ma võtsin viina“

**Õppis Tartu 2. Keskkoolis,
lõpetas 1980. a Tartu 5. Keskkooli.**

Keemia kui distsipliin oli mulle keskkooli ajal sümpaatne õppeaine. Juhtus nii, et mulle sattusid seda üsna rasket õppeainet õpetama head pedagoogid. Siinjuures tuleb mainida, et keemia kui õppeaine nõuab nn matemaatilist ja analüütilist mõtlemist. Seda nimetatud väärtuslikku omadust kohtab igapäevaselt kahjuks üha vähem.

„On vaid üks onu ja Bella on ta nimi“ KesKus, oktoober 2016

Tarts [klassivend Tarmo Linnase] muusikamaailm pööras uue lehekülje, kui ta tutvus Inglise punk-rock-ansamblite Sex Pistols ja The Strangers loominguga ning punkmaailma filosoofiaga. Tutvusin minagi selle uue, anarhiat ja hävingut kuulutava liikumisega. See oli sütitav, kaost ülistav ja stiihiline uus maailm, mis oli ägedas konfrontatsioonis kehtivate normide ja tõekspidamistega. See oli kui teerulliga ülesõit liba-esteeditsemise silmakirjalikust rajast. Vapustav! Ei mingeid piiranguid ega ettekirjutusi!

Onu Bella „Ma võtsin viina“

1985. a lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli füüsika-keemiateaduskonna.

Dotsent Heiki Timotheus võtab vastu keemilise tehnoloogia eksamit. Tudeng Maksimov on eksamiruumis ja teeb ettevalmistusi, vastamaks „pilet nr 1“ küsimustele. Neid on kolm. Esiteks: vedelike voolamine torudes diferentsiaalvõrrandi alusel. Teiseks: keemilise tehnoloogia aine ja uurimisobjekt. Kolmandaks: keemiatööstusele esitatavad nõuded.

Algab vastamine. Maksimov on esimese vastusepunkti olulisema osa, diferentsiaalvõrrandi spikrilt maha kirjutanud, joonistanud paberile paar torukest ja nendesse mõned noolekesed, märkimaks vedeliku voolu suunda. Paraku ei oska eksaminand võrrandit tuletada.

Dotsent Timotheus: „No, selle esimese punkti vastus on nüüd küll väga tagasihoidlik. Kolm ... Õige pika miinusega.“

Vastamine jätkub, jõutakse teise punkti juurde. Üliõpilane Maksimov vastab enesekindlalt, läbimõeldud süsteemsusega ja kasutab koguni mõõdukas võtmes kalambuuri. Õppejõud katkestab vastamise, lausudes: „See on väga tublilt selgeks saadud. Lõpuni pole vaja!“

Läheme järgmise punkti manu.“ Sama kordub, mis juhtus teise punkti vastamise ajal. Tundub, et eksam on sooritatud.

Siis võtab dotsent Timotheus sõnagi lausumata ette hinnetelehe ja tudengi matrikli, kirjutab reale „keemilise tehnoloogia eksam“ „hea“ ning ulatab dokumendi eksamineeritavale, samal ajal lisades: „Kuulge, Maksimov! Te oleksite pidanud hoopiski juurat minema õppima!“

Onu Bella „Keemia diskreetne võlu“

Oli 1985–1988 keemiaõpetaja Narva 2. Keskkoolis.

Olen siiani uhke, et minu tundides valitses distsipliin ja kord. See ei ole noorte, aga ka hella südamega õpetajate puhul sage nähtus. Kogevin vaikuse ja korra puudumist mitme Narva kolleegi õppetunnis. Minu trumpäss oli: kui tahtsite siia kooli keemiaõpetajat, siis tuleb tunnis olla vait ja mitte mõliseda. Mainisin korduvalt, et olen Tartust, mis on eestluse igipõline kants. See andis pasliku üleolekutunde.

Onu Bella „Ma võtsin viina“

1992. aastani töötas Tartu Konservitehases insener-keemikuna ja varumisosakonna juhatajana.

Ma ei ole kunagi häbenenud, et töötasin mõnda aega konservitehases, esmalt toidulaboris, siis varumisosakonnas juhatajana. Minu jaoks heade juhuste kokkusattumine, teiste jaoks halbade juhuste kokkusattumine – parajasti siis prevaleris nn talongiajastu, mil kauplustes nappis ka kõige elementaarsemaid toiduaineid. Neid (toiduaineid) sai osta vaid mingisugust paberi-

lipikut omades. Säärane „skeene” toonases kaubanduses on mulle tundmatu ja ma õigupoolest ei mäletagi, kuidas taoline „talongimajandus” tehniliselt toimis. Kõigil toiduainetööstuse töötajatel oli leib alati laual ning polnud vajadust tõmmelda alandavates järjekordades.

„On vaid üks onu ja Bella on ta nimi” KesKus, oktoober 2016

Sai tuntuks ansamblis Onu Bella & Öörahu (1988–1990; 2009).

Imidži loomisel seadsime eesmärgiks vastanduda kompromissitult niisugusele kategooriale nagu glamuur. Esimesed katsetused kostüümidega tegime avalikes kohtades. Riietusin jooneline mustri ja akaatsiatega kaunistatud öösärki, peakatteks kohvikannusoojendaja. Küllastades säärase outfit'iga õllebaari või viinapoodi, tekitasin kundedes ja teenindajates hoomatava elevuse. Asi toimis. Veel olid silmatorkava ja hoolikalt läbi mõeldud kostüümidraama komponendid T-särgid ööpotiga, koidest puretud villased kampsunid, mille küljes rippus haaknõelaga kinnitatud vobla, ning sinised maikad, mille peal musta värvi viltune viltpliiats ja kiri „parm”. Valmistasin maikade kujundused kodus tingimustes käsitsi, kasutades õlivärvi. Värvi vedeldamiseks vajalik tärpentin sobis ideaalselt ka lõhnastamiseks, seega puudus vajadus teha kulutusi snooblikule deodorandile. Olgu rõhutatud, et välise imidži täiendamine oli pidev ja arenguline protsess. [---]

Me ei tahtnud olla üks sadadest punkansamblist à la Villu Tamme & Co või mis hullem, jäljendada teda kui Eesti sovetpungi ristiisa. Me tahtsime vastanduda kõigile ja kõiges, olla ühel ajal nihilistid ja anarhistid. Onu Bella & Öörahu pidi olema kui punane rätik maruvihasele härja-

le. Mis oli tavainimese arvates kole ja šokeeriv, tähendas meile osakest kontseptsioonist. Me tahtsime teadlikult seista vastu popimaailma väljakujunenud klišeede, tekitades meelepaha. Meie sihtgrupi parimad maiuspalad olid libaesteedid, võltsmoralistid ja pealiskaudne hall mass. See oli sündsustunde teadlik riivamine ning seda teostada polnud keeruline, sest kitsarinnalist ja väikekodanlikku eestlast oli ja on väga kerge šokeerida. Muide, olen seda arvestanud ja oskuslikult rakendanud ka hiljem.

Onu Bella „Dekameron”

Tegutses ansamblites Provints (1990–1991), stuudioprojektis Onu Bella (1992–1995; 1998), Onu Bella Band (2005).

Urgitsetakse ja parastatakse, et mu rong on läinud. Muidugi on läinud, aga ma andsin endale sellest aru juba siis, kui Bella projekti tegema hakkasin. Olin kursis muusikaliste kulgemistega ning teadvustasin endale, et need, kes sellise asjaga Eestis välja tulevad, eriti kauaks kandes pinda ei leia. Paar hooaega, ja kriips peal, eriti neil, kes hästi laulda ei oska. Professionaalsed muusikud võivad aastaid tipus olla, kuid siinsetes tingimustes pole neilgi kerge. Nad peavad kõrtsi- või stuudiomuusikuteks ümber orienteeruma, mis on kurb.

Minus pole kunagi protestimeelsust olnud, on olnud pelgalt soov teha klounaadi. Ma ei ole Villu Tamme ega oska öelda, miks mind punkartistidega ühte punkti pandi. Kui oli ansambel Onu Bella & Öörahu, siis osa liikmeid tahtis mingit protestiasja ajada, mina mõtlesin, et milleks. Sellepärast see kooslus laguneski.

„Onu Bella: „Skandaale pole enam vaja””, Eesti Päevaleht, 20.09.2000

Töötas 2000. aastatel Tartu lemmikloomakliinikus administraatorina.

Kolmapäevane päev on otsast lõpuni ehk siis üheksast hommikul kaheksani öhtul sisustatud samuti loomakliinikutööga. See on pikk päev, mille jooksul ma olen reeglina ennast meelelahutusmaailmast välja lülitanud ja sellega suurt tegelda ei taha. Meelelahutustöö ja administraatoriameti ühisosa on, et paratamatult tuleb inimestega suhelda. Klienditeenindus tema laiemas, aga võib-olla mitte kõige halvemas tähenduses.

Ühelt lainelt teisele lainele ümber häälestumine on teatud mõttes privileeg, oskus seda teha. Siia maani on ta isegi õnnestunud. Selline transformeerumine aitab mõningas mõttes ka inimesi tundma õppida. Ma ütlen, see klientuur, kes seal loomakliinikus käib, need inimesed on seinast seina. Üks ühisosa neil on – armastus koduloomade vastu. Eks ma ise olen ju ka loomade pidaja, mul on viis kassi praegu kodus. Ma olen ise oma tüübilt nagu kass-inimene ka, eks ole. Kuidagi see aura klapib mul kassidega suurepäraselt.

Marko Mägi „Onu Bella”, Eesti Ekspress 15.06.2006

Oli saatejuht Raadio Tartus, kus tema hittsari oli „Faasinihe”, Paide Järva Kukus ja Põlvamaal Marta Raadios (maratonsaated “Vox Humana muusika”), Raadio 2-s toimetas ning juhtis autorisaateid „Bella paradiis”, „Bella pühapäevakool” ja „Suur lõunamere armastus”.

Kui pühapäeval mõned inimesed käivad kirikus või lihtsalt istuvad pereringis või võtavad endale puhkepäeva, siis mul on see legendaarne raadiopäev. Ja raadiopäev on koloriitne juba seetõttu, et ma ei käi ju raadios tööl mitte oma kodu-

linnas Tartus, vaid suisa Põlvas. Raadio Marta on see. Minu saade kestab kella kaheteistkümnest päeval kuni kella viieni öhtul. Tuluüritus ta nüüd ei ole, aga inimesel võib olla ju selline luksus ja võimalus, et oma hobi ja töö ühte siduda. Seda ei juhtu just päris sagedasti paljudel inimestel. Raadioprogramm ei ole nii, et lähen kaks kätt taskus sinna, vaid on vaja teha mammutsaade ühest või teisest rock- või popmuusika ajaloos ilma teinud artistist. See eeldab muusika läbi kuulamist, lugude valimist, ka üsna palju juttu muusikapalade vahele. Otse-eeter on põnev asi, tehke mis te tahate.

Marko Mägi „Onu Bella”, Eesti Ekspress 15.06.2006

Mängis näitlejana Narva rahvateatris ja Vanemuises, tegi episoodilisi rolle filmides.

Mulle tundub, et [lavastaja Juri] Mihhaljov jäi minu panusega Narva rahvateatris rahule. Tema viimased sõnad, mis ta lausus uksele mind ära saates, on läinud täide suuremal või vähemal määral: „Igor, mis kuradi keemik sa oled! Sa oled näitleja. Ja vaata et sa ei jäta lavategevust sinna-paika!” Pidasin sõna, sest sama aasta sügiseks oli moodustunud loominguline kollektiiv Onu Bella & Öörahu.

Onu Bella „Ma võtsin viina”

*

Armas Igor,

Täna Sind kõigepealt usalduse eest – et nõustusid mulle pühendama oma aega, head tahet ja loomejõudu. Meie koostöö oli erakordne. Usun, et Johanaani roll avab Su lauljaimidži austajate silmad veel ühe, uue ja sügavama dimensiooni nägemiseks Sinus. Loovinimene on loov kõikjal,

kus ta viibib, ja läidab loovuse seal, kuhu ta saabub. Imetlen Sind loovinimesena ja lihtsalt inimesena.

Linnar [Priimägi]
„Salomé” esietendusel 30. I 1993.

Onu Bella „Ma võtsin viina”

Onu Bella oli minu filmis [“Päevad, mis ajasid segadusse”] cameo rollis, sest ta ju oli ja on selle aja sümbol, ta on üheksakümnendate firmamärk. Ma olin teda ammu enne filmi juba fännanud ja eks ka tema olemasolu kindlasti inspireeris paljut selle filmi tunnetuse juures. Koostöö oli väga sujuv. Onu Bella küll kannatas juba haiguse käes, aga platsil polnud sellest aru saada. Ta oli väga vapper. Temaga oli väga lõbus. [---] Eks inimesed, kes oskavad olla ühest küljest väga peened ning filigraansed ja teisest küljest ropud ja labased, moodustavadki tervikliku inimese, kes on väga eriline, sest ta ei karda seda maailma ega seda, mis mulje ta jätab. Tal on kama, ta lihtsalt on. Nüüdseks küll oli, aga meie südames siiski on.

Triin Ruumet

Janika Vilipo „Filmirežissöör Triin Ruumet: „Onu Bella küll kannatas juba haiguse käes, aga platsil polnud sellest aru saada””, Õhtuleht, 2.05.2018

Töötas õhtujuhina ja diskorina, mängis põhiliselt 1970.–1980. aastate rock- ja popmuusikat, postpunkti ja new wave’i, oli suur Frank Zappa loomingu austaja, kirjutas laulusõnu.

Seoses „Kutse tantsule” lauluteksti loomisega peaksin olema vääriline kandidaat Guinnesssi rekordite raamatusse: maksimaalselt kümme minutit kulus idee sünnist kui teksti kirjutamise lõpetamiseni. Märksa rohkem võttis aega sobiva

loo leidmine, millesse passiks järgmine tekst:
Nüüd ma kõiki kutsun,
nüüd ma kõiki kutsun tantsule,
keerutama, tuld andma jalgadel.
Nagu sina teed,
nagu mina teen.

Originaaloo valikul seadsin eesmärgiks, et pala peab olema hüpnootiseerivalt monotoonne, kestuselt pikk ja lõputute fraasikordustega. Püüdsin leida sarnasust, mis iseloomustab Saksa elektroonilise muusika pioneere, ansamblit Kraftwerk. [---] Julgen spekuloida, et „Kutse tantsule” sütitav minimalism andis Üllarile [Jörbergile] inspiratsiooni kirjutada mõni analoogiline laulutekst ise.

Onu Bella „Dekameron”

Avaldanud autobiograafilisi või autobiograafiliste sugemetega raamatuid, nagu „Ma võtsin viina” (2010), „Dekameron” (2012), „Tappa prostatavähk” (2017) .

Kallis XXII sajandi lugeja! Sinu käes on antikvaarne raamat, mille üldnimetaja võiks olla vana. Ära rutta seda kinni panema, sest esmapilt on tihtilugu eksitav. See raamat on eriline mitte ainule ajalookäsituse, vaid ka värvikate kirjeldeste poolest, mis annavad aimu, kuidas eesti inimesed XX sajandi lõpus oma meelt lahutasid. [---]

Onu Bella on hea näide selles, kuidas kooperatiivi omaniku (eraäri) või vahvlimüüja (1990. aastate alguse väga prestiižne ettevõtluvorm) raskelt teenitud raha endale saada. Suurtel kiirustel ja hulgakaupa loobuti oma teenitust vabatahtlikult! Piisas kuulutusest, et spordihallis toimub üritus „Onu Bella paradiis”, kus keegi võtab ennast laval paljaks ja teeb natukene suguühteliigutusi, kui rahvas loobus videomaki (raske on kirjelda selle „pildiparaadi” tähtsust) ostuks kõrvale

pandud summast, et seda kõike oma silmaga näha. Bella uue helikandja, kus kõlas laul „Liputaja, näita riista“, kasuks loobuti osast kardaaniristi rahast. Viimane oli aga tolleaegsetel Vene autodel oluline ja raskesti kättesaadav detail. Mis sundis inimesi nii käituma? Raske öelda, ega teise pea sisse ju ei näe! Üks on aga kindel. Kogu selle hulluse käivitavaks jõuks oli Onu Bella karismaatiline isiksus ja tema piiritu fantaasia.

Raamat annab ilusa pildi tolle aja inimese varjamata ihadest ning tema arusaamadest, kus paradoksaalsel kombel saavad kokku mõtlemise lineaarsus ja värvikus. Ning kogu seda show'd dirigeerib avantüüride meister Onu Bella!

Miks pöördun XXII sajandi lugeja poole? Põhjus on lihtne. Vaid distantsilt joonistub pilt selgemalt välja. Võib-olla paljud kirjeldused tunduvad veidrad ja naljakad just tagantjärele vaadates, samas kui koomilised situatsioonid antud ajas jätavad aastaid hiljem külmaks või näivad lihtsalt debiilsed.

Kuid aitab luulutelust! Kinnitagem turvavöö, nagu meie ajal öeldi, ja keerates lehekülge, alustagem lendu ajas tagasi!

Tere tulemast, eesti inimene 1990. aastatel!

Peeter Oja saatesõna „Dekameronile“

*

Avaldanud raamatud „Koduperemehe nipi-raamat“ (2011), „Mõned hallid varjundid“ (2013), „Keemia diskreetne võlu“ (2014).

Ajal, mil Euroopa Liidu reakodanik on harjunud sisustama oma külmkappi supermarketist ostetud anonüümsete purgikestega ega tee loodusesse sattudes vahet kuuse ja kase vahel, mõjub Onu Bella otsekui mõni Jules Verne'i kangelane,

kes üksikule saarele jõudes millestki puudust ei tundnud. Ammendamatud teadmised kokakunsti ning aianduse valdkonnas muudavad Onu Bella alistamatuks – tema oskab iga puuoksakese enda heaks tööle panna, näiteks hõlmikpuu lehtedega peseb ta pead ning tulemus saab hea. Arusaadavalt ei hoia Onu Bella oma teadmisi endale, vaid jagab lahkelt lugejatega. Seetõttu on tegemist väga praktilise teosega, mida võib lugeda ka kui koka- või nõuanderaamatut. Aga kuna autoriks on Onu Bella, siis lisandub sellele veel palju muud. Sest onud võivad rääkida millest tahes, alati on huvitav. Teate ju küll – hunt vaatab ikka metsa poole, sama lugu on onudega! Meeldivat külaskäiku ja tundke end Onu Bella juures nagu kodus!

Andrus Kivirähki saatesõna
„Koduperemehe nipi-raamatule“

*

BELLA MITU NÄGU

Vastab Mart Juur

Foto: Väino Silm,
Kroonika

Mis Onu Bellas on sellist, et ta seniajani meie teadvuses püsib? Tema karjääri tipp kestis ju pelgalt paar aastat. Mis see oli, mille ta ära tabas?

Bella karjääri tipp oli tõesti lühike ja põhiliselt toetub see tema kassetile „Ma võtsin viina” ja sealtki teatakse eelkõige just nimilugu. Tema menu oli aga väga mitme asja kokkulangevus. Esiteks aeg – ta tegi oma asja hetkel, mil vana Vene aeg oli läbi ja uus Eesti aeg polnud veel käes. Valitses teatav peataolek. Tundus, et kogu Eesti pop-muusika, mis oli tehtud eelneva kolme kümnendi jooksul (Fix, Apelsin, Rock Hotel jne), ei sobi enam. Püüti leida uut Eesti asja. See tuli ka, aga tiba hiljem – kõik need Terminaatorid, Smilersid, Caatrid. See vahepealne hetk oli eikellegimaa ja sinna sattuski Bella.

Ta tuli välja väga iroonilise kavaga. Ühelt poolt oli see naljakas, teisalt oli seal sügavam tähendus. Ta oli nii üle võlli, hullumeelne, piirideta, nagu ka aeg ümberringi. Teisi artiste oli veel, aga Onu Bella oli kõige tugevam märk – ta ei olnud kaasa-määgija, kes „tahab ka kuidagi lääne moodi olla, aga ei oska”. Tema tegi oma asja nii „halvasti”, nii suure lihtsustusega, et see saatis ühiskonda väga selge signaali. Tagantjärele võib öelda, et ta oli segaduse aja märk.

ENSV-aeg lõppes Mattiiseni isamaaliste lauludega, mis olid samuti suured lihtsustused. Need panid ühele ajastule punkti. Tundus, et pärast seda algab mingi Kungla kuldne elu, aga see tunne läks üsna ruttu üle. Võib öelda, et Bella võttis teatepulga Mattiisenilt üle ja just seda nende ühised naljasaated teles ja koos musitseerimine tähistasidki.

Bella jäi lühikesest tähelennust kõigile eredalt meelde, sest kõik, kes sellel ajal elasid, mäletavad kogu seda ajastut väga eredalt. Suured üleminekud on väga emotsionaalsed, mälu talletab

seda kirkamalt ja Bella oli ajastu lahutamatu osa. Inimesed mäletavad seda perioodi muidugi väga erinevalt – mõne jaoks on see väga lootusrikas koiduaeg, mõni mäletab seda kõige kokkukukumisena; mõne jaoks on see väga piinlik aeg; mõnele lootusrikas ja uljas aeg. Ja kõik need erinevad mälestused rulluvad nüüd lahti läbi Bella loominguga. Bella sattus õnnelikku hetke, aga et sinna sattuda, pidi Bellal olema ka tema eelnev ajalugu ja karjäär. Ta oli palju lugenud, palju kuulnud – tema muusikamaitset mõjutas näiteks väga tugevalt Frank Zappa ja kogu progerocki esteetika. Oma eksiiiaastatel Narvas, kus ta keemiaõpetajana töötas, jõudis ta paljude asjade üle järele mõelda. Ta ei olnud hull, kes lihtsalt „läheb ja teeb”. Bellal eelnes igale aktile pingeline mõtetöö. Tänu sellele suutiski Bella sõnastada asju selliselt ära, et neid tsiteeritakse tänaseni.

22 **Kas seda, mida Bella tegi, võib nimetada pungiks? Oli ta punkar?**

Bella alustas küll punkarina. Pungi raskuskese oli siis muidugi Tallinnas, tema oli Tartus. Bella bändi üks esimesi nimesid oligi vist Provints, hiljem Öörahu. Ühelt poolt on provintslikkus koorem, aga teiselt poolt see vabastab su kohustusest olla cool. Vennaskond ja mõned veel nägid väga vaeval, et olla cool. Bella isegi ei üritanud. Nad muidugi kõlasid kehvasti, nagu kõik selleaegsed punkbändid, aga neil oli ka glämmi elemente. Kui muidu oli ENSV lõpuaegne punk tugevalt poliitiline, siis Bella looming oli pigem selline „külavahemeeste jauramine sõltumata riigikorrast”. Nad kandsid pigem ajatut Eesti lorilaulu traditsiooni. Peale selle, et punk on protest, agressiivne ja ühiskondlikult terav, tema allhoovus on alati tugev huumorielement. See, mille kohta öeldakse „eneseteadlik iroonia”, mitte ainult iroonia ühiskonna ja autoriteetide, vaid ka iseenda pihta. Selles mõttes oli Onu Bella väga punk, aga mitte ainult.

Miks seksuaalsus nii keskseks Bella puhul tõusis? Oli see soov šokeerida?

See oli see aeg, kus ajalehed avastasid, et seks müüb. Märgiline nähtus oli ajakiri Uus pilk, mis ilmus korra kuus ja mis sisaldas ainult kahte tüüpi materjali: Hannes Walteri ülevaated EW ajaloost ja Vabadussõjast ning pehmemat sorti erootika ja paljaste tüdrukute pildid. Ajalugu ja seks – need olid kaks vaala, mis mõnda aega kandsidki ühiskondlikku mõtet. Samal ajal diskuteeriti isegi riigikogus, kas legaliseerida prostitutsioon. Prostituit ja sutenöör olid täiesti auväärsed elukutsed. Pornograafia oli vene ajal ka olemas, aga peidus. 90-ndatel vajas kogu see seksi ja erootika kamajaa korraga välja.

See, et ta šokeeris – ühiskond oli ka valmis šokeeruma. Ühiskond lausa ootas, et keegi tuleks ja šokeeriks. Bella tegi selle ära. Ühest küljest tingis need teemad ühiskond, aga teisalt tuli see ka orgaaniliselt tema seest. Ta ei olnud „lihtne inimene”. Ta konstrueeris ennast korduvalt, näiteks vahetas nime. Ta tegi endaga kogu aeg kunsti. On olemas esitajad, laulukirjutajad, Bella oli ikkagi artist. Tema sfäär ei piirdunud ainult muusika ja lavalise aktiga, vaid seal on ka kirjanud, film (nii palju kui ta viimastel aastatel jõudis sellega tegeleda). Bella on minu jaoks pigem kunstnik. See, mille kohta saksa keeles öeldakse *gesamtkunstwerk*.

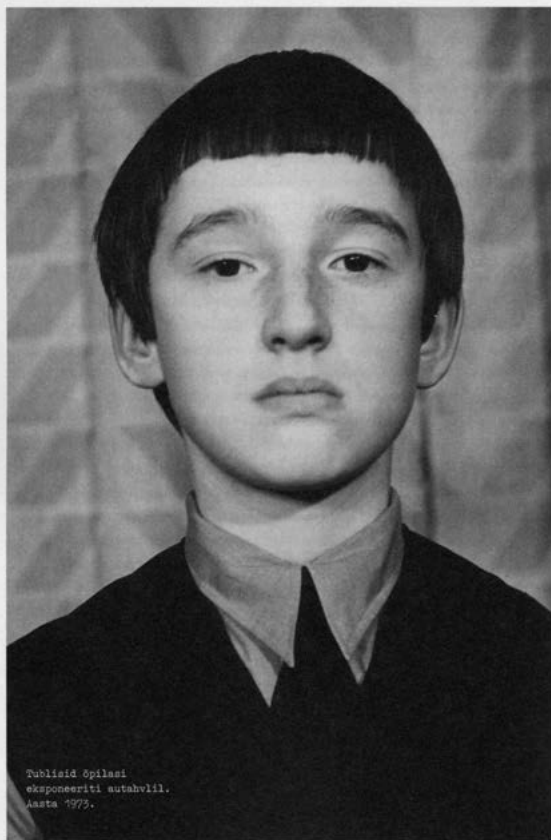
Temaga suhtlemine oli ka seetõttu vahel väsitav. Ta ei olnud „poiss naabertänavalt”. Jah, ta elas Tartus, töötas lemmikloomakliinikus, justkui väga lähedal, aga tal oli ka roll väljaspool lava. Ta oli enda isiku tähtsusest teadlik. Ühelt poolt ta justkui ei sallinud avalikku tähelepanu. *Backstage* oli tema jaoks püha ja privaatne. Sinna ei tohtinud keegi tulla. Samal ajal, kui ta sattus olukorda, kus tema Bellaks-olemisest välja ei tehtud, võis ta leili minna, suled kohevile ajada nagu paabulind ja skandaalitsema hakata.

Kui keegi soovib tulla lavastust vaatama, siis milliste Bella teoste abil ennast õigele lainele viia?

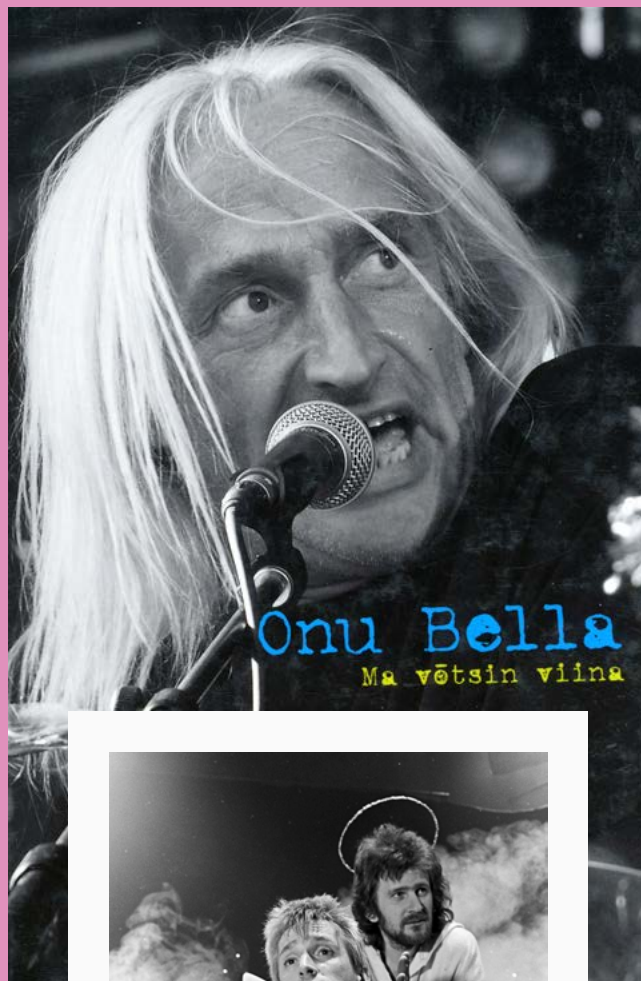
Põhialbum on kassett „Ma võtsin viina”. Seda võiks kuulata. Kindlasti tasub lugeda ka tema raamatuid. Eriti just tema esimest, mille nimi on samuti „Ma võtsin viina”. Ühelt poolt on see ajastu kroonika ja näitab, kui lõbus, naljakas ja ootamatu oli elu 90-ndate alguses. Teisalt – kes tahab päriselt teada, mis inimene Bella oli, mis tema sees toimus, siis tema raamatutes avaldub see kõige selgemini. Isegi tema keemiaõpikus ja kokaraamatus vilksavad need kohad, kus saab aru, kellega päriselt on tegu.

Mehis Pihla
Ajaleht Draamateater, kevad 2023

Igor Maksimov Tartu 2. Keskkooli autahvii 1973. aastal.
Onu Bella raamatust „Ma võtsin viina“

Raadio saatejuht Onu Bella. Foto: Kristo Rajasaare

Onu Bella ja Alo Mattiisen ERR-i saates
"Mattiiseni õpilased" (1992). Foto: Ülo Josing

MA VÕTSIN VIINA

Sõnad Onu Bella, viis Ackling, Record, Hammer

Ojah.

Ma käisin sünnipäeval
ning mu keha on pisut nõrk.
Aga praegu istun ma oma mersu tagaistmel
ja diiselmootor laulab mulle vaikset laulukest.
Hea, et sain kupatada rooli taha eide,
kellega ma ka vahekorras olin.
Ma kiikan õhtupimeduses tähti taevas
ning nüüd teel koju on kõike aeg meenutada.

Mu sõber Raimond oli sünnipäevalaps,
ta sai jälle aasta vanemaks!

28 Ref: Ma võtsin viina – ma võtsin viina.
Ma võtsin viina, viina.

Just see oli toonud igasugust rahvast,
küll joomareid ja naisi, kes päris vahvad.

Ref: Ma võtsin viina...

Sa jooo... kui sa tead,
kus on su viin ning nalja võib teha.
Ning ei oleks sul...
Ning ei oleks sul...
Ning ei oleks sul piin.

Silmu ja põffi võeti veini pääle
ja valu anti ka suitsusea peale.

Ref: Ma võtsin viina...

Kui hakkas peale viies võtmisraund,
selleks ajaks soojaks köetud oli soome saun.

Ref: Ma võtsin viina...
See aeg, mis naised saunas pesid tutte,
tuli aga juurde terve kari kutte.

Nad teevad viina – nemad teevad viina.
Nad teevad viina, viina.

Ukse vahelt hõikas üks julge paljas naine:
Jorsid, tulge sauna, kes on veel kaine!

Ref: Ma võtsin viina...

Sa jooo... kui sa tead,
kus on su viin ning nalja võib teha.
Ning ei oleks sul...
Ning ei oleks sul...
Ning ei oleks sul piin.

Aktiivne tegevus läks saunaruumis lahti,
ja vihtuda seal vaevalt küll kellelgi oli mahti.

29

Ref: Ma võtsin viina...

Siis kui kätte jõudis kolmas öötund,
lasti aga magusat viinauimas und.

Ref: Ma võtsin viina...

Kes oli kõbusam ja üldse kõvem mees,
Sel juba koidikul pohmajoogid sees.

Ref: Ma võtsin viina...

10 marga eest üks naine tegi strippi
ja näitas ka igasuguseid seksimise trikke.

Ref: Ma võtsin viina...

Tüütavaid jutte, millel puudus sisu,
võtsid minult ära viinavõtmis isu.

Ma ei võtnud viina – ma ei võtnud viina.
Ma ei võtnud viina, viina.

Mindi laiali ja keegi ei löönud lokku,
tuleval aastal tullaks jälle kokku.

Siis ma võtan viina – siis ma võtan viina,
Siis ma võtan viina, viina.

Pa-pa-pa pa pa pa pa pa-pa-pa-pa-paa.

Ma võtan viina...
Ojah.

TAHAN SAADA HEAKS

Sõnad Onu Bella, viis Jam El Mar, M. Spoon, N. Katzmann

30 Kes veel usub muinasjutte.

Ma olin sattund halba muinasjuttu.
Ma olin aastaid justkui ära pööranud.
Peast ära pööranud.
Mind on saadetud pikalt ja uttu,
ma olen end kui prost ära hooranud.
Altpoolt ära hooranud.

Näe, küünlavalgel meenuvad mu pahed.
Praegu sügan oma jalgevahet.
Tahan saada heaks, oo jaa-jaa, tahan saada
heaks, ja kohe.

Ma ei taha enam võtta napsi,
parem kasvataksin väikseid lapsi.

Tahan saada heaks, oo jaa-jaa, tahan saada
heaks, ja kohe.
Võta mu hell süda,
võta mu õrn hing.

Tahan saada heaks, oo jaa-jaa, tahan saada
heaks, ja kohe.
Võta mu ropp suu,
võta mu pikk khm-khm.

Tahan saada heaks, oo jaa-jaa, tahan saada
heaks, ja *heti*.

Ma nüüd pööraks uue lehekülje.
Ma nüüd väga korralikuks saada ihkan.
Kangesti ma vihkan –
kuigi väiksed krutskid jäävad külge –
südames ma siiski nikutamist vihkan,
koledasti vihkan.

Näe, seegi annab juba mingit märki,
kui selga tõmban puhast särki.

Tahan saada heaks, oo jaa-jaa, tahan saada
heaks, ja kohe.

Ma nüüd ilusake välja näen
ja pesen puhtaks ka oma käed.

Tahan saada heaks, oo jaa-jaa, tahan saada
heaks, ja kohe.

Võta mu hell süda,
võta mu õrn hing.

Tahan saada heaks, oo jaa-jaa, tahan saada
heaks, ja kohe.

Võta mu ropp suu,
võta mu pikk khm-khm.

Tahan saada heaks, oo jaa-jaa, tahan saada
heaks, ja *heti*.

Kes veel usub muinasjutte.

31

SESIKAS POISS

Sõnad Onu Bella, viis P. Brown, R. Rans

Mõned plikad ei anna kätte, mõned tõstvad kisa,
ei ma otsi armulätteid olen kindlalt visa.
Räägib mulle kena juttu tähtedest ja kuust,
kui saaks meelitada tuttu selle lobasuu.

Ref: Noh mina olen olnud ikka seksikas poiss,
täna olen mina seksikas poiss.
Noh mina olen olnud ikka seksikas poiss,
täna olen mina seksikas poiss.

Mõned plikad täitsa normis, mõned suisa litsid
Minu kohus olla vormis, ei ma ole kitsi.
Mõned plikad nümformaanid, mõnel paha päev
ujeee
Kui vaid ainult kuulda saaksin: „Anna mulle veel!”

Ref: Noh mina olen olnud ...

Jah ma arvan ta on seksikas poiss. 4X

Süda hoogsas rütmis klopib, veri voolab veenis.
Õrnalt neiul katsun kopit, kõvastumas peenis.

Ref: Noh mina olen olnud ...

Olen seksikas.....
Jah ma arvan ta on seksikas poiss....

SURMATANTS

Ma ärkasin hommikul
ja leidsin end surnuna.
Eile õhtul olin ma
vestelnud surmajoogiga.

Ka surnust peast end tundsin ma
üpris ebakainena.
Mu oma käsi topsiga
ei saand mind enam aidata.
Siis ahastuses püüdsin ma
sõpru appi kutsuda.

Refr:
Surmataadid uksest-aknast, iga näpu vahel peet,
sisse tulid vurinaga, kastmaks minu kuiva keelt.

Siis surmajoogi veeretasi nad
mulle koonu vahele.
Nüüd ülestõusnuna ma nende keskel istun,
just kui fööniks tuhasta, just kui Jeesus Kristus.
Siis kaetud sai ka surmalaud,
kus surmaheering, sült.
Sekka surmamarinaad ja praetud surmasilk.

Kui söögid söödud, joogid joodud,
peerud lastud said,
siis surmataat bajaaniga
lõi tantsu meie Jaaniga.

„Surmatants” jäi Onu Bella & Öörahu viimaseks tekstiks, mille ma kirjutasin koos Tarmo Linnasega. Impulsiks olid meeletud, mis valitsesid järgmisel päeval pärast suure koguse pooleldi käärinud rabarberi koduveini konsumeerimist. Tarmo püüdis teksti viisistada, kuid teadmata põhjusel jäi üllitis kalevi alla ning pole kunagi muusikapalana realiseerunud. Tekstipõuas vaevlevtele uutele ansambelitele peaks need luuleread olema kui taevast sülle kukkunud kingitus. Loomingulisi kordaminekuid!

Onu Bella „Dekameron”

pealavameister Oskar Irve
lavameistrid Martin Sakur, Mihkel Roolaid,
Janno Jaanus, Eerik Nõlvaku
valgusmeistrid Andreas Altmäe, Sten-Martin Saarest
heli- ja videomeistrid Jana Liisa Johansson,
Taaniel Pogga, Tauno Makke
grimeerijad Siiri Lauri, Kristel Kärner, Marit Pruul,
Merlin Tovstik, Lore Sõerunurk, Bianka Haavel
riietajad Kayre Pärnpuu, Jaanika Idvan,
Kaja Edovald, Annely Pahman
rekvisiitor Eret Kuusk

kunstnik-kujundaja Külliki Falkenberg
õmblejad Marvi Idol, Urve Lerman,
Inge Vagiström, Jana Volke
drapeerija Enna Jürine
butafoor-dekoraator Lea Ojam
tisler Toivo Sakk
tisler-dekoraator Juho Kokamägi
konstruktor Andrus Muuga
elektrik Raivo Valdas
kostüümilao hoidja Kadri Varblane
valgusala juhataja Priidu Adlas
heli- ja videoala juhataja Tauno Makke
grimmiala juhataja Siiri Lauri
kostüümiala juhataja Piret Tang
rekvisiidiala juhataja Karin Tetsmann
lavastusjuht Andres Bergström
etendusteenistuse juht Johannes Tammsalu
lavastusala juhataja Mikk Lagemaa
kavalehe koostaja Ene Paaver
plakati foto autor, plakati kujundaja Kadri Hallik
kavalehe kujundaja Andra Seepter
kunstiline juht Hendrik Toompere jr
teatrijuht Rein Oja

Trupp ja teater tänavad → Krista Raidma-Strømsvåg,
Epp-Kai Maasik, Sirje Penjam, Mart Juur, Vahur Kersna,
Aarne Valmis, Peeter Volkonski, Merle Jääger,
Kristo Rajasaare, Erik Morna, Linnar Priimägi

Peatoetaja

Toetajad

Lavastuse valmimist toetas

Partnerid

Teatri tegevust rahastab

KULTUURIMINISTEERIUM

Teatri pileteid müüb

